הגדה של פסח

1964

היום אתם יוצאים בחודש האביב

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ־חֳדָשִׁים, רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, חֹדֶשׁ הָאָבִיב. וּבְחֹדֶשׁ הָאָבִיב, בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר בּוֹ, זְמַן חֵרוּתֵנוּ. וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכָּרוֹן וְחַגֹּתֶם אוֹתוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם, חֻקַּת עוֹלָם תְּחָגֻּהוּ, כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ צִבְאוֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם.
הַיּוֹם הַזֶּה הֱיִיתֶם לְעָם!

הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת, גָּבְהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם,
וַיִּגָּלוּ מֶרְחַקִּים בְּהִירִים, רַחֲבֵי יָדַיִם –
עַל הָהָר עוֹמְדוֹת רַגְלֵי הָאָבִיב – – –

• מַה יָּפִיתָ הָאָבִיב!
בַּשָּׂדֶה, בָּאָחוּ,
הַצִּיצִים יִפְרָחוּ –
צָהֳלַת חַיִּים סָבִיב.
מַה יָּפִיתָ הָאָבִיב,
מַה נָּעַמְתָּ הָאָבִיב!

כָּתְנוֹת פַּסִּים לָבַשׁ הַגָּן
וּכְסוּת רִקְמָה – מַדֵּי דִשְׁאוֹ,
וּמְעִיל תַּשְׁבֵּץ עָטָה כָּל עֵץ
וּלְכָל עַיִן הֶרְאָה פִּלְאוֹ;
כָּל צִיץ חֲדַשׁ לִזְמַן חָדָשׁ,
יָצָא שׂוֹחֵק לִקְרַאת בּוֹאוֹ,
אַךְ לִפְנֵיהֶם שׁוֹשָׁן עָבַר –
מֶלֶךְ כִּי עָל הוּרַם כִּסְאוֹ.
יָצָא מִבֵּין מִשְׁמַר עָלָיו
וַיְשַׁנֶּה אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ
מִי לֹא יִשְׁתֶּה יֵינוֹ עָלָיו, –
הָאִישׁ הַהוּא יִשָּׂא חֶטְאוֹ.

בְּנִיסָן נִבְרָא הָעוֹלָם. מִנַּיִן שֶׁבְּנִיסָן נִבְרָא הָעוֹלָם? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע וְעֵץ עֹשֶׂה פְּרִי". אֵיזֶהוּ חֹדֶשׁ שֶׁהָאָרֶץ מְלֵאָה דְשָׁאִים וְאִילָן מוֹצִיא פֵּרוֹת – הֱוֵי אוֹמֵר זֶה נִיסָן.

הִגִּיעַ לֵיל פֶּסַח. הַלַּיְלָה הַזֶּה כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אוֹמֵר בּוֹ הַלֵּל. הַלַּיְלָה הַזֶּה אוֹצְרוֹת טְלָלִים נִפְתָּחִים.

גֶּשֶׁם חָלַף וּסְתָו עָבַר
וְהַכֹּל בְּעִתּוֹ נוֹצַר –

לֵךְ לְשָׁלוֹם, גֶּשֶׁם.

דוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ בְּגִנַּת דּוֹדִים –

בֹּא בְּשָׁלוֹם טָל!

כֹּחַ בְּרָקִים וְצִנּוֹרֵי שַׁחַק עָשׂוּ שְׁלִיחוּתָם –

לֵךְ לְשָׁלוֹם, גֶּשֶׁם!

לָאוֹגֵר בַּקָּצִיר
גְּדוּלֵי חָצִיר –

בֹּא בְּשָׁלוֹם טָל!

מֵרֵיחַ מֵימֶיךָ נִשֵּׂאתָ שְׁפָלִים
וּמָלְאוּ אֲסָמֶיךָ –

לֵךְ לְשָׁלוֹם גֶּשֶׁם!

נִצְּנֵי שְׂמָחוֹת וּפְרִי עֵץ הָדָר, עֵת יְעֻדַּר –

בֹּא בְּשָׁלוֹם טָל!

טַל - צַוֵּה שָׁנָה טוֹבָה וּמְעֻטֶּרֶת,
פְּרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת -
בְּטָל.

טַל - נוֹפֵף עֲלֵי אֶרֶץ בְּרוּכָה,
מִמֶּגֶד שָׁמַיִם שַׂבְּעֵנוּ בְרָכָה -
בְּטָל.

טַל - יַעֲסִיס צוּף הָרִים,
זִמְרָה נַנְעִים וְקוֹל נָרִים -
בְּטָל.

טַל - וְשֹׂבַע מַלֵּא אֲסָמֵינוּ,
גַּן רָוֶה שִׂימֵנוּ -
בְּטָל.

טַל - לִבְרָכָה, לְחַיִּים וּלְשֹׂבַע!

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה

כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר, הַגֶּשֶׁם חָלַף, הָלַךְ לוֹ. הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ, עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ.

נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים, נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים! נִרְאֶה אִם־פָּרְחָה הַגֶּפֶן, פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים. לְכָה דוֹדִי, נֵצֵא הַשָּׂדֶה!

אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ, הַיָּפָה בַּנָּשִׁים? אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ?

דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ, לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם, לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים. אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי, הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים.

כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת.

כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדִי בֵּין הַבָּנִים. בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי.

הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, הִנָּךְ יָפָה, עֵינַיִךְ יוֹנִים. מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ, שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד. כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי.

דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים. קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא, מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים, מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת.

יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע, הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ, הַשְׁמִיעִינִי אֶת־קוֹלֵךְ, כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאֵךְ נָאוֶה.

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ.

הִנָּךְ יָפָה, רַעְיָתִי, הִנָּךְ יָפָה, עֵינַיִךְ יוֹנִים.

דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה. רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז, קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב.

מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר, יָפָה כַלְּבָנָה, בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת?

אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת
בְּאִבֵּי הַנָּחַל, לִרְאוֹת הֲפָרְחָה
הַגֶּפֶן, הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים.

קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי. נֵצֵא
הַשָּׂדֶה. הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ,
עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר
נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַתְּאֵנָה
חָנְטָה פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר
נָתְנוּ רֵיחַ.

הִנְנִי

מוּכָן וּמְזֻמָּן

לְקַיֵּם הַמִּצְוָה

לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם

יַחַד עִם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל

זכוֹר

את היום הזה
אשר יצאתם ממצרים
מבית עבדים

מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת,

מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה,

מֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב,

מֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל

וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה.

הָא לַחְמָא עַנְיָא, דִּי אֲכָלוּ אֲבָהָתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם. כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל, כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח. הָשַׁתָּא הָכָא, לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. הָשַׁתָּא עַבְדֵי, לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת?

שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ וּמַצָּה;
הַלַּיְלָה הַזֶּה, כֻּלּוֹ מַצָּה?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׁאָר יְרָקוֹת;
הַלַּיְלָה הַזֶּה, מָרוֹר?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מַטְבִּילִין אֲפִילוּ פַּעַם אֶחָת;
הַלַּיְלָה הַזֶּה, שְׁתֵּי פְעָמִים?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבִין וּבֵין מְסֻבִּין;
הַלַּיְלָה הַזֶּה, כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין?

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם. וְאִלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה הֲרֵי אָנוּ וּבָנֵינוּ וּבְנֵי בָנֵינוּ מְשֻׁעְבָּדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם. וַאֲפִילוּ כֻּלָּנוּ חֲכָמִים, כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים, כֻּלָּנוּ זְקֵנִים, כֻּלָּנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרָיִם. וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח.

עֲבָדִים הָיִינוּ, עַתָּה בְּנֵי חוֹרִין

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרָיִם.

לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתָם.

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בִּבְנֵי בְרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית!

לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתָם.

כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָנִים דִּבְּרָה תוֹרָה: אֶחָד חָכָם וְאֶחָד רָשָׁע וְאֶחָד תָּם וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל.

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר:

וַיֵּרֶד יַעֲקֹב מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב.

לֹא יָרַד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֶלָּא לָגוּר שָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמְרוּ אֶל פַּרְעֹה: לָגוּר בָּאָרֶץ בָּאנוּ כִּי אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן, כִּי כָבֵד הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן.

וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד, וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם. וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ: הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ, הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל שׂוֹנְאֵינוּ, וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ. וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלוֹתָם, וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה, אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס, וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אוֹתוֹ, כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ. וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

ו. וכאשר יענו אותו
כן ירבה וכן יפרוץ!

כה אָמַר פַּרְעֹה: אֵינֶנִּי נוֹתֵן לָכֶם תֶּבֶן, אַתֶּם לְכוּ קְחוּ לָכֶם תֶּבֶן מֵאֲשֶׁר תִּמְצָאוּ, כִּי אֵין נִגְרָע מֵעֲבוֹדַתְכֶם דָּבָר. וַיָּבֹאוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל פַּרְעֹה לֵאמֹר: לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לַעֲבָדֶיךָ?

תבן אין נִתן לעבדיך,
ולבֵנים אומרים לנו עֲשו!

וַיֹּאמֶר: נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים, וְעַתָּה, לְכוּ עִבְדוּ, וְתֶבֶן לֹא יִנָּתֵן לָכֶם, וְתֹכֶן לְבֵנִים תִּתֵּנוּ.

הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְקוֹשְׁשִׁים אֶת הַקַּשׁ בַּמִּדְבָּר וְרוֹמְסִים בַּחֹמֶר וּבַקַּשׁ. הָיָה הַקַּשׁ נוֹקֵב אֶת עִקְבֵיהֶם וְהַדָּם מִתְבּוֹסֵס בַּחֹמֶר. רָחֵל, בַּת בְּנוֹ שֶׁל שׁוּתֶלַח, הָיְתָה הָרָה לָלֶדֶת וְרָמְסָה בַּחֹמֶר עִם בַּעְלָהּ וְיָצָא הַוָּלָד מִמֵּעֶיהָ וְנִתְעָרֵב בְּתוֹךְ הַמַּלְבֵּן. וְיָרַד מִיכָאֵל וְהֶעֱלָהוּ לִפְנֵי כִּסֵּא הַכָּבוֹד.

בְּאוֹתוֹ לַיְלָה נִגְזַר גְּזַר־דִּין עַל מִצְרָיִם.

וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא
בְּסִבְלוֹתָם. וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה
אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו. וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי.
וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ
לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה. וַיִּבְרַח מֹשֶׁה וַיֵּשֶׁב
בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיְהִי רוֹעֶה אֶת צֹאן
יִתְרוֹ.

וַיִּנְהַג מֹשֶׁה אֶת הַצֹּאן
אַחַר הַמִּדְבָּר. וַיַּרְא וְהִנֵּה
הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה
אֵינֶנּוּ אֻכָּל. וַיִּקְרָא אֵלָיו
אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר: אַל תִּקְרַב הֲלוֹם, שַׁל
נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ, כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד
עָלָיו אַדְמַת־קֹדֶשׁ־הוּא. וַיֹּאמֶר יְהוָֹה: רָאֹה רָאִיתִי
אֶת עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם, וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי
מִפְּנֵי נוֹגְשָׂיו, כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבָיו. וְעַתָּה לְכָה
וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם.

לֵךְ בּוֹא מִצְרַיְמָה וּבָאתָ אֶל הַנַּעֲנִים וְהָאֻמְלָלִים וְאֶל כָּל הַנֶּאֱנָחִים וְהַנִּדְכָּאִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי עֲבָדִים הֵם, וְהֵם - לֹא יָבִינוּ, כִּי אֻמְלָלִים הֵם, וְהֵם - לֹא יֵדְעוּ כִּי גָדוֹל עָנְיָם וּגְדוֹלִים מַכְאוֹבֵיהֶם וְנוֹרָא לַחֲצָם, וְהֵם - לֹא יַאֲמִינוּ. וּפָקַחְתָּ עֵינֵיהֶם בְּחֹזֶק יָד עַל כָּל לַחֲצָם וְעַל כָּל עָנְיָם וְגָאַלְתָּ אוֹתָם. וְעַם רָב יִמָּשֵׁךְ אַחֲרֶיךָ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וַאֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וּמִקֶּרֶב כָּל הָעָם אֲשֶׁר מִסָּבִיב אֲשֶׁר רַע וָמַר לָהֶם וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן אָדָם רָב וּלְרֹאשׁ שְׁבָטָיו וְעָשִׂיתָ מִן הַתּוֹלָעִים - אָדָם, וּמִן הָאָדָם - עָם וּמֵעַפְרוֹת חוֹל - אָרֶץ.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבוֹדָה קָשָׁה.

וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל פַּרְעֹה:

שלח את עמי!

וַיִּכְבַּד לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח אֶת הָעָם.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה: עוֹדְךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי שַׁלְּחָם?

שלח את עמי!

בַּפַּעַם הַזֹּאת אֲנִי שׁוֹלֵחַ אֶת כָּל מַגֵּפוֹתַי אֶל לִבְּךָ וּבְעַמְּךָ בַּעֲבוּר תֵּדַע.

שלח את עמי!

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, וַה' הִכָּה
כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם,
מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיּוֹשֵׁב עַל
כִּסְאוֹ, עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי
אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר.

וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה, הוּא וְכָל עֲבָדָיו וְכָל מִצְרַיִם,
וַתְּהִי צְעָקָה גְדוֹלָה בְּמִצְרָיִם, כִּי אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין
שָׁם מֵת.

נא־אָמוֹן, מִבַּרְזֶל צִירַיִךְ
שְׁעָרִים נִתְלְשׁוּ בִילֵל.
תְּסַפֵּרְנָה מַכּוֹת מִצְרַיִם
שֶׁעָשׂוּ בָךְ מִשְׁפָּט בַּלֵּיל.

כִּי הִכּוּ בָךְ אָלוֹת עֲשֶׂרֶת,
עַל אָשֵׁם וְצַדִּיק וָתָם.
וְזוֹכְרָה אַתְּ לֵילוֹת עֲשָׂרֶת,
וְרִאשׁוֹן לָהֶם לֵיל הַדָּם.

כִּי צַדִּיק בְּדִינוֹ הַשֶּׁלַח,
אַךְ תָּמִיד, בְּעָבְרוֹ שׁוֹתֵת,
הוּא מַשְׁאִיר, כְּמוֹ טַעַם מֶלַח,
אֶת דִּמְעַת הַחַפִּים מֵחֵטְא.

וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמֶר:
קוּמוּ צְּאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי.

• הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב!

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים, רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה. וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבוֹת, שֶׂה לַבָּיִת. וְכָכָה תֹּאכְלוּ אוֹתוֹ: מָתְנֵיכֶם חֲגֻרִים, נַעֲלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם, וּמַקֶּלְכֶם בְּיֶדְכֶם וַאֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן.

• הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב!

וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ, מִשְׁאֲרֹתָם צְרֻרֹת בְּשִׂמְלֹתָם עַל שִׁכְמָם. וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגֹת מַצּוֹת, כִּי לֹא חָמֵץ, כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ, וְגַם צֵדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם.

• זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים.

וַיֵּהָפֵךְ לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו וַיֹּאמְרוּ: מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ.

וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגוּ אוֹתָם חוֹנִים עַל הַיָּם.
וַיִּשְׂאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נוֹסֵעַ
אַחֲרֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד. וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה: הֲמִבְּלִי אֵין
קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוּת בַּמִּדְבָּר? הֲלֹא זֶה
הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר: חֲדַל
מִמֶּנּוּ וְנַעַבְדָה אֶת מִצְרַיִם, כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד אֶת
מִצְרַיִם מִמּוּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר!

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם: אַל תִּירָאוּ, כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם
אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם, לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם.

תניא: הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר:

בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ עוֹמְדִים עַל שְׂפַת הַיָּם, הָיוּ שְׁבָטִים מְנַצְּחִים זֶה עִם זֶה. זֶה אוֹמֵר: אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה לַיָּם, וְזֶה אוֹמֵר: אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה לַיָּם. קָפַץ שִׁבְטוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין וְיָרַד לַיָּם תְּחִלָּה, וְהָיוּ שָׂרֵי יְהוּדָה רוֹגְמִים אוֹתָם.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: לֹא כָךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה, אֶלָּא זֶה אוֹמֵר: אֵין אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה לַיָּם, וְזֶה אוֹמֵר: אֵין אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה לַיָּם. קָפַץ נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב וְיָרַד לַיָּם תְּחִלָּה.

וַיָּבוֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה, וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם. וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם כֹּל סוּס פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל תּוֹךְ הַיָּם. וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם. לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד־אֶחָד.

אוֹתָהּ שָׁעָה בִּקְשׁוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לוֹמַר שִׁירָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא:

- מַעֲשֵׂי יָדַי טוֹבְעִים בַּיָּם וְאַתֶּם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנַי?

וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם
מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם.
אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת:
אָשִׁירָה לַה' כִּי גָאֹה גָּאָה,
סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם.
עָזִּי וְזִמְרָת־יָהּ וַיְהִי לִי
לִישׁוּעָה.
זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ
אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרוֹמְמֶנְהוּ.
מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם.
אָמַר אוֹיֵב: אֶרְדֹּף, אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל -
צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים!

וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֶת הַתֹּף בְּיָדָהּ, וַתֵּצֶאןָ כָל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים וּבִמְחוֹלוֹת. וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם:

• אָשִׁירָה לַה' כִּי גָאֹה גָּאָה,
סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם.

פסח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁפָּסַח הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל בָּתֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם.

מצה זו שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? - עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ. וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגוֹת מַצּוֹת.

מרור זה שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? - עַל שׁוּם שֶׁמֵּרְרוּ הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם.

|● הָא לַחְמָא עַנְיָא דִּי אֲכָלוּ אֲבָהָתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם· כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל, כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח· הָשַׁתָּא הָכָא, לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל· הָשַׁתָּא עַבְדֵי, לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין·

סעודה

בְּצֵאת

יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם   בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז
הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ,   יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו.
הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס,   הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר,
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים,   גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן.

מַה לְּךָ, הַיָּם, כִּי תָנוּס,
הַיַּרְדֵּן, תִּסֹּב לְאָחוֹר,
הֶהָרִים, תִּרְקְדוּ כְאֵילִים,
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן?

מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ,   מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב,
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם,   חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם.

וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם. וַיִּצְמָא הָעָם לַמַּיִם וַיָּלֶן הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: לָמָּה זֶּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית אוֹתִי וְאֶת בָּנַי וְאֶת מִקְנַי בַּצָּמָא?

ומֹשֶׁה הִכָּה עַד צוּר
בַּמַּטֶּה הִכָּה עַל סֶלַע
וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מָיִם.

וַיִּבְכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: מִי יַאֲכִילֵנוּ בָּשָׂר! זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם, אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֵת הָאֲבַטִּיחִים וְאֶת הֶחָצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים, וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה –

וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֲנָשִׁים לָתוּר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב וַעֲלִיתֶם אֶת הָהָר, וּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מַה־הִוא, וְאֶת הָעָם הַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ - הֶחָזָק הוּא הֲרָפֶה, הַמְעַט הוּא אִם רָב; וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב בָּהּ - הֲטוֹבָה הִיא אִם רָעָה, וּמָה הֶעָרִים אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב בָּהֵנָּה - הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים, וּמָה הָאָרֶץ - הַשְּׁמֵנָה הִוא אִם רָזָה, הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן, וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ.

והימים ימי בכורי ענבים.

וַיַּעֲלוּ וַיָּתֻרוּ אֶת הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר צִן עַד רְחֹב, לְבֹא חֲמָת. וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכֹּל, וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֻהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, וּמִן הָרִמֹּנִים וּמִן הַתְּאֵנִים.

וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ וַיְסַפְּרוּ וַיֹּאמְרוּ: בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ, וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא וְזֶה פִּרְיָהּ – אֶפֶס כִּי עַז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּאָרֶץ, וְהֶעָרִים בְּצוּרוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד, וְגַם יְלִידֵי הָעֲנָק רָאִינוּ שָׁם. לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם, כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ.

וַיַּהַס כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:

עלה נעלה וירשנו אותה,
כי יכול נוכל לה!

קוּמוּ, תּוֹעֵי מִדְבָּר, צְאוּ מִתּוֹךְ הַשְּׁמָמָה,
עוֹד הַדֶּרֶךְ רָב, עוֹד רַבָּה הַמִּלְחָמָה.

רַב לָכֶם לָנוּעַ, לָנוּד בָּעֲרָבָה -
וְלִפְנֵיכֶם פְּרוּשָׂה דֶּרֶךְ גְּדוֹלָה, רְחָבָה.

רַק אַרְבָּעִים שָׁנָה נַתַע בֵּין הֶהָרִים -
וּבַחוֹל טָמַנּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא פְּגָרִים.

אַל־נָא יַעַצְרוּנוּ פִּגְרֵי הַנֶּחֱשָׁלִים,
שֶׁבְּעַבְדוּתָם מֵתוּ - נִפְסַח עַל הַחֲלָלִים.

יִרְקְבוּ בִּקְלוֹנָם סְרוּחִים עַל צְרֹרֹתָם,
שֶׁבְּכִתְפָם נָשְׂאוּ מִמִּצְרַיִם אוֹתָם.

יִמְתַּק לָמוֹ חֲלוֹמָם, חֲלוֹם רֹב בְּצָלִים, שׁוּמִים,
דְּוָדִים מְלֵאֵי בָשָׂר רַבִּים וַעֲצוּמִים.

עוֹד הַיּוֹם אוֹ מָחָר יַחֲלוֹף רוּחַ קָדִים
עִם הָעַיִט גּוֹפַת אַחֲרוֹן הָעֲבָדִים.

קוּמוּ אֵפוֹא נָדִים! עִזְבוּ אֶת הַשְּׁמָמָה!
אַךְ אַל יַעַל קוֹלְכֶם, דִּרְכוּ עוֹז בִּדְמָמָה!

פֶּן צַעַדְכֶם יַרְגִּיז מִדְבָּר וְנִרְדָּמָיו –
אִישׁ וְאִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע הֵד פְּעָמָיו!

אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע קוֹל אֱלֹהַּ דּוֹבֵר:
"לֵךְ! הַיּוֹם אֶל אֶרֶץ חֲדָשָׁה אַתָּה עוֹבֵר!

לֹא! לֹא לֶחֶם קְלוֹקֵל, שְׂלָו וּדְגַן שָׁמַיִם –
לֶחֶם עֶצֶב תֹּאכַל, פְּרִי עֲמַל יָדַיִם!

לֹא! לֹא אֹהֶל תֹּהוּ וַעֲלִיּוֹת שְׁחָקִים –
בַּיִת אַחֵר תִּבְנֶה, אֹהֶל אַחֵר תָּקִים!

כִּי מִלְּבַד הַמִּדְבָּר תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
עוֹד לֶאֱלֹהַּ עוֹלָם גָּדוֹל רְחַב יָדַיִם.

וּמִלְּבַד יְלֵל הַיְשִׁימוֹן, דְּמִי הַצִּיָּה –
תִּרְגַּשׁ תַּחַת שִׁמְשׁוֹ אֶרֶץ יְפֵהפִיָּה"

וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם, וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת, וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַתְכֶם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ, וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר, וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם.

• וְהִיא שֶׁעָמְדָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבָד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם.

יָצָאנוּ לְשַׁנּוֹת פְּנֵי הָעוֹלָם. לָשִׂים קֵץ לְשִׁעְבּוּד אָדָם בְּאָדָם. מָתַי נוֹלַדְנוּ? בְּשָׁעָה שֶׁנִּיצוֹץ כָּבוֹד רִאשׁוֹן הֵצַת בְּלֵב הָעֶבֶד. מָתַי הֲרִימוֹנוּ אֶת הַדֶּגֶל? בְּשָׁעָה שֶׁהִתְקוֹמֵם הַמָּשְׁפָּל הָרִאשׁוֹן נֶגֶד מַשְׁפִּילוֹ.

בְּכָל מַעַרְכוֹת הָאֱנוֹשׁוּת לְחֵרוּת שָׁם הָיִינוּ. בְּכָל שְׂדֵה קֶטֶל שֶׁל מְדֻכָּאִים. בְּכָל "יְצִיאַת מִצְרַיִם" שֶׁל כָּל הָעַמִּים וְכָל הַדּוֹרוֹת.

אָנוּ לֹא נַנְמִיךְ אֶת הַדֶּגֶל. עַד בֹּא הַיּוֹם וְהָיָה דִּגְלֵנוּ לְדֶגֶל הַחֶבְרָה הַמְשֻׁחְרֶרֶת. עַד יָקוּם הָאָדָם בִּמְלוֹא קוֹמָתוֹ וְיִתְגַּלֶּה לְעַיִן כֹּל בְּאוֹר הַנְּצָחִים הַצָּפוּן בּוֹ. כְּשֶׁדַּעְתּוֹ רְחָבָה, לִבּוֹ טָהוֹר, יָדָיו נֶאֱמָנוֹת וְחַיָּיו - חֹפֶשׁ וָצֶדֶק, וּכְבוֹד כָּל הָאָדָם רֹאשׁ פִּנָּה לַחֶבְרָה הַנִּגְאֶלֶת.

בוא יבוא היום ההוא.

עוּרִי, עוּרִי, לִבְשִׁי עֻזֵּךְ צִיּוֹן!
לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִּפְאַרְתֵּךְ, יְרוּשָׁלַיִם!
הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר, קוּמִי, בַּת־צִיּוֹן!

צִיּוֹן, הֲלֹא תִשְׁאֲלִי לִשְׁלוֹם אֲסִירַיִךְ,
דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמֵךְ, וְהֵם יֶתֶר עֲדָרַיִךְ!
מִיָּם וּמִזְרָח, וּמִצָּפוֹן וְתֵימָן, שְׁלוֹם
רָחוֹק וְקָרוֹב שְׂאִי מִכֹּל עֲבָרַיִךְ.

שְׂאִי סָבִיב עֵינַיִךְ וּרְאִי,
כֻּלָּם נִקְבְּצוּ בָאוּ־לָךְ.
בָּנַיִךְ מֵרָחוֹק יָבֹאוּ,
וּבְנוֹתַיִךְ עַל־צַד תֵּאָמַנָה.
אָז תִּרְאִי וְנָהַרְתְּ,
וּפָחַד וְרָחַב לְבָבֵךְ:
מִי־אֵלֶּה כָּעָב תְּעוּפֶינָה,
וְכַיּוֹנִים אֶל־אֲרֻבּוֹתֵיהֶם?
כִּי־לִי אִיִּים יְקַוּוּ וָאֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ
לְהָבִיא בָּנַיִךְ מֵרָחוֹק,
וּפִתְּחוּ שְׁעָרַיִךְ תָּמִיד
יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יִסָּגֵרוּ.

בשוב ה' את־שיבת ציון היינו כחולמים.
אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה.
אז יאמרו בגוים: הגדיל ה' לעשות עם־אלה.
הגדיל ה' לעשות עמנו, היינו שמחים.
שובה ה' את־שבותנו כאפיקים בנגב.
הזורעים בדמעה ברנה יקצרו.
הלוך ילך ובכה נשא משך־הזרע.
בא־יבא ברנה
נשא אלמותיו

על חומותיך, ירושלים, הפקדתי שומרים.
כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו.
אל דמי לכם.
ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך.

שמחו את ירושלים, וגילו בה כל אוהביה,
שישו אתה משוש.

הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקּוֹצֵר וְדֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע. וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים עָסִיס וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה. וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יֵינָם וְעָשׂוּ גַנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיהֶם. וּנְטַעְתִּים עַל אַדְמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם.

- מְזָרֵה יִשְׂרָאֵל יְקַבְּצֶנּוּ וּשְׁמָרוֹ כְּרוֹעֶה עֶדְרוֹ.

כוס קבוץ הגלויות

חסל סדור פסח כהלכתו

כְּכׇל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.

כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסַדֵּר אוֹתוֹ,

כֵּן נִזְכֶּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה,

קוֹמֵם קְהַל עֲדַת מִי מָנָה.

בְּקָרוֹב נַהֵל נִטְעֵי כַנָּה,

פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה.

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי, אֵלִיָּהוּ הַגִּלְעָדִי
בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד!

הֲשִׁיבֵנוּ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה!

פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא־בָם אוֹדֶה יָהּ.
זֶה הַשַּׁעַר לַיי׳ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה.
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.
מֵאֵת יי׳ הָיְתָה זֹּאת, הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ.
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יי׳ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.

כִּי בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן
הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ רִנָּה,
וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה.
צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן.
הַלְלוּיָהּ!

עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה.

עַל הַר גָּבֹהַּ עֲלִי לָךְ, מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן,
הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ, מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלָיִם.
הָרִימִי אַל תִּירָאִי,
אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה: הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם.

קָרֵב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.
רָם הוֹדַע כִּי לְךָ הַיּוֹם אַף לְךָ הַלַּיְלָה.
שׁוֹמְרִים הַפְקֵד לְעִירְךָ כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה.
תָּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֶשְׁכַּת לַיְלָה.

ו. אֶחָד מִי יוֹדֵעַ?

אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ: אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ:

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִדַּיָּא
שְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטַיָּא
אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבַיָּא
עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא
תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵדָה
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה
שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא
שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה
חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה
אַרְבַּע אִמָּהוֹת
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת
שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

• אַדִּיר בִּמְלוּכָה, בָּחוּר כַּהֲלָכָה, גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ,
לְךָ יי הַמַּמְלָכָה - כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה

דָּגוּל בִּמְלוּכָה, הָדוּר כַּהֲלָכָה, וָתִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לְךָ וּלְךָ, וגו'

זַכַּאי בִּמְלוּכָה, חָסִין כַּהֲלָכָה, טַפְסְרָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לְךָ וּלְךָ, וגו'

יָחִיד בִּמְלוּכָה, כַּבִּיר כַּהֲלָכָה, לִמּוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לְךָ וּלְךָ, וגו'

מָרוֹם בִּמְלוּכָה, נוֹרָא כַּהֲלָכָה, סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לְךָ וּלְךָ, וגו'

עָנָיו בִּמְלוּכָה, פּוֹדֶה כַּהֲלָכָה, צַדִּיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לְךָ וּלְךָ, וגו'

קָדוֹשׁ בִּמְלוּכָה, רַחוּם כַּהֲלָכָה, שִׁנְאַנָּיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לְךָ וּלְךָ, וגו'

תַּקִּיף בִּמְלוּכָה, תּוֹמֵךְ כַּהֲלָכָה, תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ,
לְךָ יי הַמַּמְלָכָה - כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה

חַד גַּדְיָא דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי
וְאָתָא שׁוּנְרָא וְאָכְלָה לְגַדְיָא
וְאָתָא כַלְבָּא וְנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא
וְאָתָא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכַלְבָּא
וְאָתָא נוּרָא וְשָׂרַף לְחוּטְרָא
וְאָתָא מַיָּא וְכָבָה לְנוּרָא
וְאָתָא תוֹרָא וְשָׁתָה לְמַיָּא
וְאָתָא הַשּׁוֹחֵט וְשָׁחַט לְתוֹרָא
וְאָתָא מַלְאַךְ־הַמָּוֶת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט
וְאָתָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְשָׁחַט
לְמַלְאַךְ־הַמָּוֶת, דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט,
דְּשָׁחַט לְתוֹרָא, דְּשָׁתָה לְמַיָּא, דְּכָבָה
לְנוּרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה
לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה
לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי.
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.

הוצאת ועדת התרבות של הקיבוץ המאוחד

בעריכת אריה בן־גוריון (בית־השיטה), אהרן חפץ (כברי), אהרן ישראלי (גבת), ארנסט הורביץ (בית־השיטה), דב מיזל (אלונים), יהודה עידן (גבת). העיטורים מאת גידי קייך (כפר־גלעדי). מתוך ההגדה המשותפת אלונים-כפר־גלעדי. דפוס הארץ בע"מ, תל־אביב, תשכ"א.

מהדורה שלישית 1964